

Тема 1.

***ТЕМА : ОРГАНІЗАЦІЯ
РОБОТИ З ФОРМУВАННЯ
ПОЧАТКОВИХ
МАТЕМАТИЧНИХ УЯВЛЕНЬ
ДІТЕЙ В ДНЗ***

● План

- **1. Заняття – основна форма формування у дітей початкових математичних уявлень.**
- **2. Організація навчання математики в ДНЗ.**
- **3. Дидактичні вимоги до навчальних завдань з ФЕМУ.**
- **4. Методична класифікації математичних навчальних завдань в ДНЗ.**

1. Заняття – основна форма формування у дітей початкових математичних уявлень.

Формуючи початкові математичні уявлення у дітей дошкільного віку, вдаються до таких методів: заняття, ігри, спостереження, а також індивідуальна робота.

Заняття з математики проводяться в усіх вікових групах дитячого садка: молодшій, середній, старшій групі.

На заняттях з математики в ДНЗ використовуємо прийоми навчання, якими керує вихователь: пояснення і показ вихователя, його запитання, ігрові прийоми, розглядання таблиць, картин, спостереження, екскурсії, практична діяльність дітей, вправи.

Прийоми навчання, які застосовує вихователь, підпорядковано меті і змісту заняття.

● 2. Організація навчання математики в ДНЗ.

- Заняття з математики проводяться, починаючи з другої молодшої групи дитячого садка (четвертий рік життя).
- У групах другого і третього року життя елементарні математичні уявлення формуються в дітей у процесі організації дидактичних ігор, вправ, побутової діяльності та індивідуального спілкування дитини з дорослими.

- Заняття з математики проводяться у певний день тижня і є стрункою логічною системою. На початку року (вересень) у другій молодшій групі (четвертий рік життя) доцільно проводити заняття з підгрупами дітей з 10-12 осіб, та при цьому важливо охопити всіх дітей групи. З жовтня по травень у цій групі, як і в усіх наступних, заняття проводяться з усією групою одночасно. В групах четвертого, п'ятого року життя заняття проводяться раз на тиждень, у старшій групі (шостий рік життя) – два рази.

Відповідно до психофізіологічних даних про найбільшу розумову працездатність і стомлюваність дитячого організму рекомендується заняття з математики проводити у вівторок або середу, а в старшій групі — у вівторок та четверг.

Оскільки програмовий зміст занять з математики передбачає досить велике розумове навантаження, ці заняття проводяться першими і тільки в першій половині дня. Як друге заняття у цей день доцільно планувати і проводити з фізкультури, музики чи з образотворчої діяльності.

Тривалість і зміст кожного заняття визначають, виходячи з принципу доступності та врахування вікових особливостей і можливостей дітей.

Так, у другій молодшій групі тривалість занять не перевищує 15, в середній — 20, у старшій — 25 (підготовчій до школи групі—до 30—35 хв).

.

.

- Структура заняття залежить від віку дітей, змісту, обсягу матеріалу, поєднання програми завдань і рівня знань та умінь дітей. Так, у молодшій групі доцільно проводити заняття за однією або двома темами (з одним або двома програмними завданнями), у середній та старшій групі – за 3-4 програмними завданнями.
- Враховуємо, що перше заняття з нової теми, як правило, у будь-якій віковій групі цілком присвячується її вивченню, тобто протягом усього заняття розв'язується тільки одне програмне завдання.

На кожному занятті в будь-якій групі передбачається самотійна робота дітей з різноманітними матеріалами.

У молодшій групі на самотійну практичну діяльність дітей з роздатковим матеріалом відводиться близько 7-8, в середній і старшій – 10-12, до 17 хв.

У практиці роботи найбільшого поширення набули заняття комбінованого виду (на одне заняття виноситься 2-3, іноді 4 програмних завдання). У такому разі важливо врахувати взаємозв'язок між ними, важливо, щоб перша частина заняття була логічним продовженням другої.

Рекомендується на початку заняття (3-4 хв.) включити дітей у легшу й цікавішу діяльність: запропонувати вправи на увагу, дидактичну гру, усну лічбу тощо. Найчастіше в цій частині заняття пропонуються завдання на повторення. Це допомагає вихователю активізувати дітей, настроїти їх на активну пізнавальну роботу надалі.

Після 10-15 хв роботи на занятті, як правило, в дітей починають з'являтися деякі ознаки втоми (підвищується неадекватна рухлива активність, збільшується кількість відволікань і кількість помилок). Щоб запобігти цьому, у структурі заняття передбачається фізхвилинка, а наприкінці заняття – дидактична гра чи розумові вправи, що, з одного боку, підвищує тонус дітей, а з іншого, – знімає втому.

● 3. **Дидактичні вимоги до навчальних завдань з ФЕМУ.**

- Планування здійснюється відповідно до таких дидактичних вимог:
- 1. Початкові математичні знання слід формувати у дошкільників у взаємозв'язку, пов'язуючи одне поняття з іншим.
- 2. При плануванні слід враховувати єдність освітніх та виховних завдань.
- 3. Перспективний і календарний план роботи передбачає використання математичних знань у повсякденній діяльності та на інших заняттях.

-
- 4. У процесі навчання математики значну увагу приділяємо розвитку в дітей практичних навичок, а також умінь, навичок розумової діяльності: аналізу, синтезу, порівняння. **Вихователь має пам'ятати про те, що розумові дії й операції складаються поступово на основі практичних дій з предметами.**
 - 5. Весь процес навчання пов'язано з розвитком мовлення дітей, оскільки усе, що не має мовного вираження, залишається незасвоєним. Оволодіння певними словами-термінами призводить, з одного боку, до виділення поняття, а з іншого, – до узагальнення.

-
- 6. У навчанні дошкільників важливою є диференціація навчальної роботи.
 - 7. При плануванні роботи з математики слід враховувати оптимальне поєднання фронтальної, групової та індивідуальної форм навчальної діяльності.

- Підготовка вихователя до заняття передбачає два види планування: перспективне і календарне, на один – два дні. Допомогу у роботі вихователеві подають орієнтовні перспективні плани та плани-конспекти занять з математики. Ці плани й конспекти вихователь використовує тільки як орієнтовні, при цьому необхідно зіставляти їхній зміст з рівнем математичного розвитку дітей.
- План-конспект заняття з математики включає такі структурні компоненти: тема заняття; програмові завдання; активізація словника дітей; дидактичний матеріал; хід заняття (методичні прийоми, їх використання в різних частинах заняття).

- При проведенні заняття вихователь прагне виконати план. Проте, якщо це необхідно, у нього можна вносити зміни, наприклад, додаткові вправи.
- Кожне заняття – це організаційне, логічне та психологічно завершене ціле.
- Організаційна цілісність і завершеність заняття означає, що воно починається і закінчується чітко визначеним режимом часом, протягом усього заняття вихователь уміло керує пізнавальною активністю дітей.
- Логічна цілісність виявляється у змісті заняття, в логічних переходах від однієї частини заняття до іншої.
- Психологічна цілісність характеризується досягненням мети, почуттям задоволення, бажанням продовжувати роботу.

- **4. Методична класифікації навчальних завдань.**
- Класифікацій навчальних завдань (вправ), для вчителів початкової школи (Н.Б. Істоміна, 2000), адаптовано і трансформовано для навчання педагогів ДНЗ.
- **Класифікація навчальних завдань:**
- *** Залежно від етапів навчання виділяють завдання:**
- • на актуалізацію знань, умінь та навичок (завдання, виконання яких готує дітей до розуміння сутності та значення проблемної ситуації);

- пов'язані з вивченням нового матеріалу (проблемні ситуації чи завдання, які підводять дітей до усвідомлення недостатності рівня знань чи вмінь, необхідних для виконання завдання);
- на закріплення та застосування знань і умінь (завдання, виконання яких вимагає від дитини застосування раніше набутих знань чи умінь в різних практичних ситуаціях);
- на повторення (завдання, виконання яких вимагає від дітей використання раніше набутих знань чи умінь в нових чи варіативних практичних ситуаціях);

• контролюючі (завдання, виконання, якість виконання, спосіб виконання яких показує педагогу і дитині рівень та якість досягнень на даному етапі).

● * **Залежно від характеру пізнавальної діяльності дитини завдання поділяються на:**

●• репродуктивні (вимагають відтворення отриманих раніше знань, способів дій);

●• тренувальні (вимагають роботи за зразком, самостійного використання раніше набутих знань, умінь і навичок в умовах, аналогічних до тим, в яких вони формувалися);

- частково-пошукові (вимагають від дитини використання раніше набутих знань, умінь і навичок в умовах, відмінних від тих, які мали місце при їх формуванні; часткової самостійності у виборі способу дії; перенесення даного способу дії в інші умови і використання їх на іншому спорідненому змісті);
- творчі (вимагають від дитини пошукової активності при виконанні нового виду завдання; самостійного вибору і використання потрібного способу дії з тих, що вони мають; «знаходження» нового способу дії чи видозміни старого для виконання нових функцій).

- **Залежно від змісту матеріалу завдання математичного характеру поділяються на:**
- 1. **Вправи на виділення ознак предмету:**
 - а) колір, його відтінки;
 - б) величина: великий - маленький, довгий - короткий, важкий - легкий; низький - високий;
 - в) форма: однакова - різна.
- 2. **Вправи на виділення кількісних характеристик безлічі об'єктів чи величин:**
 - а) один - багато (візуальне розпізнавання);
 - б) стільки ж (взаємна однозначна відповідність);
 - в) більше - менше (зайве - не вистачає);

- г) зрівнювання кількостей (додати - прибрати);
- д) збільшення чи зменшення кількості (збільшити на, зменшити на);
- ж) співвідношення кількостей (на скільки більше, на скільки менше);
- з) зміна кількісної характеристики множини чи величини та її символічний опис (арифметичні дії);
- к) співвідношення кількісних характеристик і позначень (лічильні дії).

●3. Вправи на просторове розташування предметів і їх частин:

- а) розташовує на незамкнутій лінії (за, перед, услід, між, правіше, ліво);
- б) розташовує відносно замкнутої лінії (всередині і зовні);
- в) розташовує в просторі (над, під, перед тощо);
- г) розташовує на площині (вище, нижче, в центрі, поряд тощо).

●4. Вправи на розвиток пізнавальних процесів:

- а) мислення; б) пам'ять;
- в) увага; г) сприймання; д) уява.

● **5. Вправи на розвиток характерних якостей математичного мислення:**

- а) гнучкість;
- б) розуміння причинно-наслідкових зв'язків;
- в) системність;
- г) просторова рухливість;